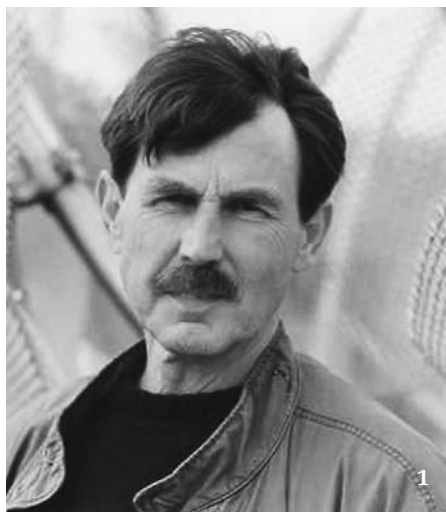

„Zelený“ architekt Vlado Milunić – vzpomínka

Přední český architekt chorvatského původu (hlásící se ovšem stále ke státu Jugoslávie) Vlado Milunić, nekonvenční osobnost jak předlistopadové, tak polistopadové (1989) architektury, zemřel ve věku 81 let 17. září 2022. Ačkoli nebyl biologem, inspiroval se přírodními tvary a fenomény, také se vyznačoval ekologickým vnímáním a konstruováním obytného prostředí. Setkávali jsme se v době našeho působení v rámci mezinárodního festivalu Ekofilm, když se ještě konal v Českém Krumlově a Vlado byl členem odborné poroty hodnotící dokumentární filmy. Později jsem vedl k němu do ateliéru na Praze 1 do uličky V jámě studenty z přírodovědecké fakulty, když jsme během přednášky Ekosystémová a krajinná ekologie probírali ekologii města. Vlado uměl na svých kartonových modelech staveb nebo výseků sídlišť demonstrovat originalitu, ekologickou funkčnost jejich konstelace v neotřelých kauzalitách. Byl bezprostřední a pro pádné slovo nikdy nešel daleko. Svého druhu výchovné byly i jeho úlety do nedávné historie, do variantního promyšlení a vážení motivů (např. u Tančícího domu) nebo odhalení, kterým oknem z jeho ateliéru utíkali za normalizace scházející se disidenti, když dorazila „šťára“ příslušníků Veřejné bezpečnosti.

Narodil se 3. března 1941 v Záhřebu a vyrůstal s třemi sestrami u babičky v chorvatském přímořském letovisku Opatija. Po desetiletém odloučení se v r. 1956 přestěhoval k již dříve emigrujícím rodičům do Prahy, na dnešní Rašínovo nábřeží, kde se přátelil se svými sousedy, bratry Havlovými (navrhl interiér Václavova bytu, už po jeho zkušenosti s komunistickým vězněním, a dovolil si trochu černého humoru, když mu vyprojektoval přepážku jako mříž, bez kteréžto rekvizity by se obyvateli bytu „špatně spalo“). Vlado Milunić vystudoval v letech 1960–66 Fakultu architektury Českého vysokého učení technického, v rozmezí let 1966–69 byl na stáži v Paříži a po návratu až do r. 1990 pracoval ve dvojici s Janem Línkem – specializovali se na konstruktivně kreativní práci s panely pro výstavbu domovů důchodců, čímž vnesli světlo přirozenosti do normalizační panelákové šedi, a po ocenění své práce se v r. 1987 stali součástí postmoderně pluralitní tvůrčí skupiny Středotláci.

V r. 1990 po rozpadu totality V. Milunić založil vlastní architektonické Studio VM (Volné myšlenky), jež se u nás stalo jedním z nejlepších. Autorská spolupráce s Frankem Gehrym na Tančícím domě pro pojišťovnu Nationale-Nederlanden (1996) vešla ve světovou známost. Pracoval na řadě dalších projektů, jako byl areál Hvězda na Petřinách (2000), rockový klub Radost FX (1992), citlivá rekonstrukce domu U Zlatého prstenu pro Galerii hlavního města Prahy v Ungeltu s oblíbenou Týnskou literární kavárnou (1997) anebo třeba Dům dětí a mládeže v Modřanech (2005). Z projektů můžeme zmínit např. budovu Středočes-

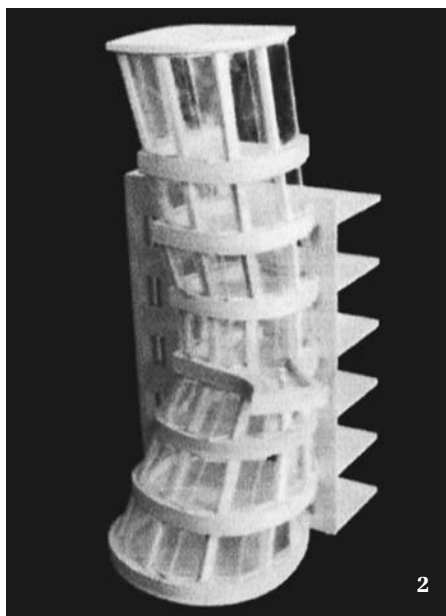

1 Vlado Milunić (1941–2022)

2 Frank Gehry a V. Milunić – model Ginger (dynamické části) Tančícího domu v Praze. Snímek z archivu P. Kováře

ké plynárenské, a. s., Hospic Červeného kříže v Českých Budějovicích, Centrum sídliště Malešice, Polyfunkční dům Bruntál nebo Vinařství Popice na Moravě. Vlado měl výjimečný tah na občanskou i profesní angažovanost, působil v řadě porot a získal také mnohé ceny. Byl nemilosrdným kritikem skutečných i domnělých nepravostí, což mu nemuselo vždy přinášet plusové body ve vztazích a v projektových objednávkách, na druhé straně byl skromný a neváhal se s nadšením rozvyprávět o svém novém snažení v zakázkách rozhlazen na stále nižších kopcích. Jeho myšlenky i osobnost zcela jistě hned tak nevyblednou ani mezi architektky, ani u interagujících z jiných oborů.

Vzpomínku doplníme úryvkem z knihy Rozhovory se Živou (2009), kde jsem se ho vyzptával v dvojrozhovoru s jeho švagrem, architektem a malířem Jiřím Sopkem.

PK: Vlado, využíval či popíral jsi někdy přírodu v některém svém projektu?

VM: Je důležité si uvědomit, že inspiraci pro jakoukoli lidskou činnost můžeme hledat a nalézt pouze v přírodě. A je v našem bytostném zájmu tento jediný zdroj inspirace úzkostlivě chránit. Chvilími se zdá, že např. ve městě, které je lidským vytvořem, se bez přírody obejdeme. Že jsme dokonce schopni žít pouze ve virtuálním světě vytvořeném jen lidmi. Vím ovšem, že pokud lidé žijí v souladu s přírodou, ta je schopná je nabudit energií k překonání neskutečných výkonů.

Připomíná mi to situaci, kterou jsem řešil v projektu Řízení letového provozu v Jenči. Chtěl jsem, aby celý areál připomínal přírodní útvar nebo opuštěný zarostlý hrad, který by vytvořil prostředí odlišné od toho technicistního, známého z letiště. Předpokládal jsem, že kontakt s přírodou bude tím nejlepším způsobem, jak regenerovat psychické a fyzické síly náročné profese dispečera leteckého provozu. Bohužel jsem tenkrát, rozhodně ke škodě dispečerů, nepochodil.

Když jsme se sochařem Michalem Gabrielem dělali na projektu Středočeské plynárenské, chtěli jsme, aby měl podobu plynového hořáku ve tvaru kruhové uspořádaných zimních zahrad, resp. skleníků s orchidejemi. Měly být v noci nasvíceny modře, aby to připomínalo plamen. Skutečnost, že dům je po celodenní práci už „unaven“, mělo večer symbolizovat to, že v devět hodin devětkrát, desetkrát, jednáctkrát vyfoukne páru – a pak jde spát.

PK: A co architekt – pokud by dostal dnes asi vzácnou šanci vyprojektovat sídlo „na zelené louce“, dal by přednost nějakému tvaru v půdorysné projekci?

VM: U zmíněné budovy Středočeské plynárenské jsme s Michalem Gabrielem z části střechy udělali pomyslnou pláň, přes kterou se proběhne sedm koní... Nebo u budovy hospice v Českých Budějovicích má budova tvar anděla, který se chystá k letu do nebe.

PK: Vraťme se k percepci, kterou jsme rozhovor otevřeli: co může ovlivnit vnímání hotového lidského díla?

VM: Bez ohledu na to, zda architektura vzniká v krajině, nebo v kontextu města, musí komunikovat s okolím. Je klíčové, aby tato komunikace ve vazbě na kontext byla vícevrstevná tak, jak ji známe např. u Plečnika, u Gaudiho nebo u italských barokních architektů, kteří komunikovali s českou krajinou optikou mediteránní zkušenosti.

Současná tzv. globalizace zcela paradoxně ignoruje právě samotné globální zájmy, které by naopak měly podporovat každý autonomní projev posilující celý systém. Jednotlivé pozitivní příklady by měly být popularizovány na velmi výkonných globalizačních informačních kanálech, aby tak vytlačovaly ty negativní. Diverzita posiluje významně zodpovědnost každého aktéra a vyvrací představu, že vývoj je naplánován na nějakém jiném vyšším fóru.

Jednoznačně škodlivou je „kultura“ supermarketů, logistických center, tuctových kancelářských budov, které životadárnou diverzitu města ničí. Pokud chceme uvažovat globálně, pak jednoznačně platí: co je dobré pro celek, je dobré pro jeho části, a ne naopak! A pro celek je klíčová diverzita ohleduplná k přírodě.